

Il Grido del Silenzio

Η συναυλία περιλαμβάνει έργα συνθετών από τη Ρωσία, τη Λετονία και την Τσεχία, τα οποία γράφτηκαν το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα. Οι συνθέτες έχουν κοινές καταβολές που πηγάζουν από την πλούσια μουσική παράδοση της Ανατολικής Ευρώπης, όμως ο καθένας τους διαχειρίζεται το υλικό αυτό με διαφορετικό τρόπο. Ο Ρώσος Kirill Volkon, στο έργο του Stichera, έχει στραμμένο το βλέμμα στο απώτερο παρελθόν και αντλεί την έμπνευσή του από την ποίηση και τους ύμνους της μεσαιωνικής Ρωσίας. Ο Τσέχος Bohuslav Martinu ανήκει στη γενιά των συνθετών που στηρίχθηκαν στην παραδοσιακή μουσική της χώρας τους, χρησιμοποιώντας πολλά πρωτοποριακά στοιχεία. Η παράδοση των Βαλτικών χωρών διαποτίζει τη μουσική του Λετονού Peteris Vasks με φωνητικά ηχοχρώματα που ακροβατούν ανάμεσα στη λαϊκή και τη μοντέρνα μουσική. Το εμβληματικό Silenzio της Sofia Gubaidulina, γραμμένο το 1991, είναι ένα χαρακτηριστικό δείγμα της εξέλιξης της Ρωσικής πρωτοπορίας, ενός ρεύματος που κυριάρχησε στη μουσική της Ανατολικής Ευρώπης σε όλη τη διάρκεια του 20ου αιώνα.

Ο συνθέτης Kirill Volkon γεννήθηκε στη Σοβιετική Ένωση το 1943 και θεωρείται ένας από τους πιο επιφανείς συνθέτες της γενιάς του. Σπούδασε σύνθεση στο Κονσερβατόριο της Μόσχας δίπλα στον Aram Khachaturian. Φοιτητής ακόμα, εργάστηκε ως μουσικός αρχισυντάκτης στον Εκδοτικό Οίκο Σοβιετικών Συνθετών. Από το 1969 έως και σήμερα έχει διδάξει στα σημαντικότερα μουσικά ιδρύματα της Μόσχας. Τα έργα του περιέχουν συχνά φολκλορικά στοιχεία και διακατέχονται από θρησκευτικό συναίσθημα.

Το έργο “Στιχηρά” που παρουσιάζεται στη σημερινή συναυλία, για βιολοντσέλο και μπαγιάν (1987), βασίζεται σε μια φράση που αποδίδεται στον Ιβάν τον Τρομερό: *“Ακόμη και αν κατακτήσεις τον κόσμο, ο θάνατος θα σε ακολουθήσει κρυφά μέχρι το τέλος· τότε, γιατί να θυσιάζεις την ψυχή σου για το σώμα σου;”*. Όπως σε αρκετά έργα του, κάνει χρήση παλιών ρώσικων μελωδιών και ρυθμών. Η δομή του έργου χαρακτηρίζεται από εναλλαγή μουσικών χειρονομιών που παραπέμπουν στον αντιφωνικό χαρακτήρα της ρώσικης ορθόδοξης εκκλησιαστικής μουσικής.

Ο κορυφαίος Τσέχος συνθέτης του 20ου αιώνα Bohuslav Martinu γεννήθηκε το 1890 και σπούδασε βιολί στο Κονσερβατόριο της Πράγας, από όπου απεβλήθη *“λόγω αδιόρθωτης αμέλειας”*. Αργότερα, εγκατέλειψε την Πράγα και εγκαταστάθηκε στο Παρίσι όπου με τον Albert Roussel, ήρθε σε επαφή με την παρισινή κουλτούρα, τον Στραβίνσκι, την τζαζ μουσική και την Ομάδα των Ξι, ερεθίσματα που τον βοήθησαν να αποκρασταλλώσει ένα προσωπικό νεοκλασικό ιδίωμα εμπλουτισμένο με στοιχεία από την παραδοσιακή μουσική της Μοραβίας. Μη μπορώντας να επιστρέψει στην πατρίδα του, λόγω της Συμφωνίας του Μονάχου, ο Martinu ταξίδεψε στις ΗΠΑ το 1940 και συνέθεσε έργα για τις κορυφαίες αμερικάνικες ορχήστρες. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του έζησε στην Ελβετία όπου και πέθανε το 1959.

Ο Martinu συνέθεσε το σημερινό έργο *Duo No.2, H.371, για βιολί και βιολοντσέλο* (1958) στην Ελβετία. Πρόκειται για ένα εξαιρετικά εφευρετικό έργο σε τρία συμπαγή μέρη στα οποία ο συνθέτης φροντίζει να μοιράσει ισόποσα τη μουσική δράση στα δύο όργανα, επιτυγχάνοντας έντονη αλληλεπίδραση μεταξύ τους. Ο Martinu μένει πιστός στο συνθετικό του λεξιλόγιο, γεμάτο ανήσυχες ρητορικές αναφορές στο παρελθόν, φροντίζοντας να μην υπάρχει τίποτα που να προδίδει αποχαιρετισμό στην ενέργεια των δύο εξωτερικών μερών, ενώ το μεσαίο μέρος Adagio μοιάζει να είναι ένα συγκινητικό βλέμμα, άλλοτε συγκεκριμένο και άλλοτε φανερό, στην μουσική παράδοση της πατρίδας του.

Ο συνθέτης Peteris Vasks γεννήθηκε στη Λετονία το 1946, σε έντονα θρησκευτικό περιβάλλον καθώς ο πατέρας του ήταν ιερέας της εκκλησίας των Βαπτιστών. Σπούδασε βιολί και κοντραμπάσο

και συνέπραξε με πολλές ορχήστρες της Λετονίας και της Λιθουανίας. Αργότερα σπούδασε σύνθεση στο Κρατικό Ωδείο του Βίλνιους στην γειτονική Λιθουανία, δυνατότητα την οποία δεν είχε στη Λετονία λόγω της σοβιετικής πολιτικής για τους Βαπτιστές. Έγινε σταδιακά παγκοσμίως γνωστός από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, όταν ο βιολονίστας Gidon Kremer ξεκίνησε να ερμηνεύει τα έργα του συγκαταλέγοντας τον Vasks ανάμεσα στους σημαντικούς σύγχρονους συνθέτες.

Η μουσική του Peteris Vasks ενσωματώνει αρχαϊκά και φολκλορικά στοιχεία της μουσικής παράδοσης της Λετονίας σε δυναμικό και προκλητικό διάλογο με το λεξιλόγιο της σύγχρονης μουσικής. Τα έργα του είναι συχνά προγραμματικά, με τίτλους και αναφορές στη φύση, ενώ οι προθέσεις του δεν συγκεντρώνονται τόσο στην ποιητική εξιδανίκευση της φύσης παρά “στην απόδοση θεμάτων όπως η πολυπλοκότητα της αλληλεπίδρασης του ανθρώπου με τη φύση και η οικολογική και ηθική καταστροφή του κόσμου που εκφράζεται με εργαλείο την μουσική”.

Στην σημερινή συναυλία παρουσιάζονται δύο έργα του Λετονού συνθέτη.

Το πρώτο, έχει τον τίτλο “Plainscapes”, για μικτή χορωδία, βιολί και βιολοντσέλο και είναι σύνθεση του 2002 -στη σημερινή συναυλία παρουσιάζεται σε διασκευή για μπαγιάν, βιολί και τσέλο-. Πρόκειται για έναν “εκτεταμένο διαλογισμό” με τη χορωδία να επαναλαμβάνει τρεις φορές μια ελεγειακή μελωδία, χωρίς λόγια και με μικρές παραλλαγές κάθε φορά, ενώ, παράλληλα, τα δύο σολιστικά έγχορδα συνοδεύουν με αντιστικτικές φιγούρες. *“Αν και όλα θα μπορούσαν να καταλήξουν στην ησυχία και την αιωνιότητα, όλα ανατρέπονται γιατί τελικά αυτή η μελωδία δεν είναι τίποτε άλλο από ένα πρελούδιο στο θαύμα της αναγέννησης της φύσης. Ο ήλιος ανατέλει, τα πουλιά κελαηδούν...”*.

Το δεύτερο έργο του Peteris Vasks λέγεται “Μικρή Καλοκαιρινή Μουσική” για βιολί και πιάνο και είναι σύνθεση του 1985 σε έξι φαινόμενικά απλά μέρη. Ο συνθέτης κάνει έντονη χρήση στοιχείων της παραδοσιακής μουσικής της Βαλτικής με γοητευτική ακρίβεια και εξαιρετική σαφήνεια.

Η Sofia Gubaidulina γεννήθηκε το 1931 στο Chistopol της Σοβιετικής Ένωσης και θεωρείται από τους σημαντικότερους συνθέτες εν ζωή. Ολοκλήρωσε της μουσικές της σπουδές στο Κονσερβατόριο του Καζάν το 1954 και συνέχισε της σπουδές της πάνω στη σύνθεση στο Κονσερβατόριο της Μόσχας με τον Nikolai Petko. Το 1992 μετακόμισε στη Γερμανία όπου ζει μέχρι σήμερα. Έγινε παγκοσμίως γνωστή τη δεκαετία του 1980 με το έργο Offertorium χάρις στον βιολιστή Gidon Kremer, για τον οποίο γράφτηκε και φέρει αφιέρωση στο όνομά του. Το συνθετικό έργο της Gubaidulina διακατέχεται από έντονη θρησκευτικότητα, επιρροές από την μουσική των λαών της σιβηρικής Ασίας καθώς και την χρήση ιχνών τονικής μουσικής σε συνδυασμό με στοιχεία της μουσικής avant-garde.

Η Gubaidulina συνέθεσε το *Silenzio, για βιολί, βιολοντσέλο και μπαγιάν*, το 1991. Το έργο αποτελείται από πέντε σύντομα μέρη με αφοριστικό χαρακτήρα. Σύμφωνα με την ίδια, *“Το έργο δεν διαπραγματεύεται την έννοια της σιωπής”-silenzio, στα ιταλικά, σημαίνει σιωπή- καθώς “η σιωπή είναι ένας χώρος μέσα στον οποίο υπάρχει η δυνατότητα να γεννηθεί ένα συμβάν”*. Παρουσιάζοντας *“κεκαλυμμένα ή απροκάλυπτα”* συγκεκριμένες ρυθμικές αναλογίες και μελωδικά σπαράγματα κατά τα τέσσερα πρώτα μέρη, στο πέμπτο και τελευταίο μέρος δημιουργεί τον κατάλληλο *“χώρο”* για την σύνθεση ενός όλου, με την συνέργεια όλων των υλικών που παρουσιάστηκαν.

Θεόφιλος Λαμπριανίδης,

πιανίστας, συνθέτης, υποψήφιος διδάκτορας Τ.Μ.Ε.Τ.

Τις μουσικολογικές αναλύσεις των έργων των συναυλιών του κύκλου «Κυριακάτικα Πρώϊνά» έχουν επιμεληθεί οι φοιτητές του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Βασίλης Σαΐτης

GR
ETA
ASP
P
AA
T
IP
I
T
A
S
I
S

Γκρέτα Παπά

Κώστας Ράπτης

Μετά την πρώτη τους καλλιτεχνική συνύπαρξη το 2012, η Γκρέτα Παπά, ο Βασίλης Σαΐτης και ο Κώστας Ράπτης, τρεις δραστήριοι και ανήσυχοι μουσικοί δημιούργησαν το τρίο GRASP.

Παρουσιάζοντας σπάνια έργα από το ρεπερτόριο για έγχορδα και μπαγιάν εξερευνούν έναν πολύπλευρο ηχητικό κόσμο, ενώ παράλληλα τολμούν απροσδόκητες μεταγραφές έργων διαφόρων περιόδων και διαφορετικής αισθητικής, προσδίδοντας τους νέες διαστάσεις

Επιμέλεια εντύπου: Νίκος Κυριακού
Σχεδιασμός: ARTCORE
Εκτύπωση: ThessPrint

www.tssso.gr

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Ακούτε κάθε Τρίτη 18:00-19:00 την εκπομπή Η Κ.Θ. ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ με τον Θανάση Γαγάδη, από τον 9,58 fm και το Γ' Πρόγραμμα

ΚΡΑΤΙΚΗ
ΟΡΧΗΣΤΡΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΑ ΠΡΩΙΝΑ

Τρίο GRASP

07 Φεβρουαρίου 2016

Γκρέτα Παπά (βιολί)

Βασίλης Σαΐτης (τσέλο)

Κώστας Ράπτης (μπαγιάν)

Πρόγραμμα:

Il Grido del Silenzio

Kirill Volkov: Stichera για τσέλο και μπαγιάν

Bohuslav Martinu: Duo No.2, H.371, για βιολί και τσέλο

Peteris Vasks: Plainscapes για μικτή χορωδία, βιολί και τσέλο
σε διασκευή για μπαγιάν, βιολί και τσέλο

Peteris Vasks: Little Summer Music για βιολί και πιάνο σε
διασκευή για βιολί και μπαγιάν

Sofia Gubaidulina: Silenzio για βιολί, τσέλο και μπαγιάν

Ώρα έναρξης: 12:00

Αίθουσα Συναυλιών Κ.Ο.Θ.

«Σόλων Μιχαηλίδης», Λεωφ. Νίκης 73

Είσοδος 8€

Προώληση εισιτηρίων: Εκδοτήριο Κ.Ο.Θ.

στην πλατεία Αριστοτέλους, τηλ. 2310 236990

& από το www.tssso.gr

